

3.5.2. Діяльність міжнародних організацій в Україні з надання допомоги населенню в умовах антитерористичної операції

«Жодне гуманітарне агентство не зможе самостійно охопити всі гуманітарні потреби. Співпраця — не альтернатива, а необхідність»¹

В умовах проведення АТО виникла потреба надання гуманітарної допомоги населенню сходу України не тільки з боку держави та вітчизняних гуманітарних організацій, а й міжнародними організаціями, як урядовими (Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців, Міжнародною організацією з міграції, Всесвітньою організацією охорони здоров'я та ін.), так і неурядовими (Міжнародною федерацією товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, «Лікарями без кордонів», «Врятуємо дітей», Міжнародним фондом Chiricli, Міжнародним фондом «Відродження» та ін.). Україна вперше стикається з проблемою надання масштабної гуманітарної допомоги міжнародними організаціями під час збройного протистояння (у тому числі надання гуманітарної допомоги вимушено переміщеним особам), тому потрібно з'ясувати механізми надання такої допомоги.

Для розуміння системи і принципів надання гуманітарної допомоги міжнародними організаціями під час надзвичайних/кризових ситуацій необхідно розглянути кластерний підхід щодо надання такої допомоги в рамках ООН та його використання на практиці в Україні.

1. Під час надзвичайних ситуацій та ситуацій, які загрожують життю та здоров'ю людини, міжнародні урядові та неурядові організації діють **скоординовано** задля надання необхідної допомоги. Така діяльність входить у компетенцію значної кількості міжнародних організацій, серед яких, наприклад, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Міжнародна організація з міграції, Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та ін. Кожна міжнародна міжурядова організація має свій власний мандат, який є похідним від її установчих документів. Отже, різний правовий статус та мандат організацій породжує труднощі щодо координації діяльності з надання

¹ Гуманитарная реформа. Создание сильной более предсказуемой системы гуманитарного реагирования [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.untj.org/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1035:un-reform-and-cluster-approach-2008-rus&id=172:other&Itemid=746

гуманітарної допомоги під час надзвичайних/кризових ситуацій, що зумовило необхідність проведення гуманітарної реформи системи ООН.

Для поліпшення надання своєчасної та ефективної гуманітарної допомоги і забезпечення синергетичного ефекту на універсальному рівні був використаний кластерний підхід. Він був запропонований у рамках гуманітарної реформи в рамках ООН у 2005 р. Гуманітарна реформа ґрунтується на трьох принципах: поліпшення прогнозованості фінансування через Центральний фонд реагування на надзвичайні ситуації; координування ефективних дій у відповідь через кластерний підхід; посилення системи координаторів з гуманітарних питань. Наслідком гуманітарної реформи стало виділення одинадцяти кластерів. Кластер — це група установ, організацій та/або інститутів, взаємозалежних своїми відповідними мандатами, які разом працюють над досягненням спільних цілей. Метою кластерного підходу є посилення готовності й технічного потенціалу **всієї** системи ООН для вжиття заходів у відповідь на надзвичайні ситуації шляхом чіткого визначення лідерства між міжнародними урядовими організаціями та поліпшенням звітності та прозорості цих дій. Крім кластерного підходу гуманітарна реформа передбачає створення гуманітарних коридорів задля ефективного лідерства та координації гуманітарного співробітництва в надзвичайних ситуаціях зі своєчасним та гнучким фінансуванням².

Під час надзвичайної/кризової ситуації кластерний підхід передбачає такий алгоритм дій: у разі кризи Координатор надзвичайної допомоги ООН від імені Генерального секретаря і після консультування з Межорганізаційним постійним комітетом (далі — МПК) призначає Координатора з гуманітарних питань (далі — КГП); у відповідній державі/регіоні КГП відповідає за координацію гуманітарної діяльності групи МПК — організацій ООН та міжнародних неурядових організацій — при консультуванні з національними органами влади та Координатором ООН із надзвичайної допомоги.

Кластерний підхід ООН використовується «у разі раптового виникнення нової великомасштабної надзвичайної ситуації, що вимагає багато секторного реагування за участі широкого кола міжнародних гуманітарних учасників, кластерний підхід повинен використовуватися від самого початку планування та організації міжнародного реагування»³.

Діяльність міжнародних організацій щодо надання гуманітарної допомоги під час надзвичайних/кризових ситуацій розподіляється таким чином:

² Резолюція Генеральної Асамблеї A/RES/60/124 ухвалила підвищення загальної суми Центрального фонду реагування на надзвичайні ситуації (Central Emergency Response Fund) до 500 мільйонів доларів (50 мільйонів доларів США — позикова складова плюс 450 мільйонів доларів США — грантова складова (компонент)).

³ Гуманитарная реформа. Создание сильной более предсказуемой системы гуманитарного реагирования [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.untj.org/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1035:un-reform-and-cluster-approach-2008-rus&id=172:other&Itemid=746

за діяльність у сфері сільського господарства керівництво глобальних кластерів несе Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (далі — ФАО); за управління таборами — Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (далі — УВКБ ООН) та Міжнародна організація з міграції (далі — МОМ); за ранні етапи відновлювальних робіт — Програма розвитку ООН (далі — ПРООН); за освіту — Дитячий фонд ООН (далі — ЮНІСЕФ) та міжнародна неурядова організація «Врятуємо дітей»; за аварійні укриття — УВКБ ООН та Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (відповідальна за скликання); за охорону здоров'я — Всесвітня організація охорони здоров'я (далі — ВООЗ) та 32 гуманітарні партнерські установи; за харчування — ЮНІСЕФ; за захист — УВКБ ООН та Управління Верховного комісара ООН з прав людини (далі — УВКПЛ) і ЮНІСЕФ; за телекомунікації — Управління ООН з координації гуманітарних справ (далі — УКГП) та ЮНІСЕФ; за водопостачання та санітарію — ЮНІСЕФ⁴.

Гуманітарна координаційна система включає три основні компоненти процесів і механізмів: геополітичний аналіз і планування для визначення необхідності призначення КГП; підбір персоналу, професійне навчання і т.д.; політична, технічна та адміністративна підтримка роботи КГП на місцях.

Протягом перших 24 годин КГП консультує партнерів-організацій, пропонує координаторів та відповідальних з міжнародних організацій для кожної основної сфери. КГП направляє пропозиції УКГП. УКГП обговорює пропозиції з лідерами глобальних кластерів. Протягом 24 годин з моменту отримання пропозиції від КГП УКГП забезпечує узгодження на глобальному рівні, УКГП інформує КГП і партнерів про згоду щодо координації діяльності з окремої сфери міжнародною організацією, а у свою чергу КГП інформує уряд і всіх партнерів про співробітництво та діяльність.

2. Відносно надання міжнародної гуманітарної допомоги і використання кластерної системи в Україні Голова регіонального офісу для держав Кавказу та Центральної Азії УКГП Марсель Вассен зазначив, що міжнародна система підготовки та реагування передбачає створення окремих секторів, які очолюють інституції ООН і до складу яких входять різні організації, які надають гуманітарну допомогу⁵. Також Марсель Вассен підкреслив, що інституції ООН, які координують роботу секторів (освіта, здоров'я, надання засобів для існування та раннього відновлення, водне забезпечення, продовольча програма, забезпечення житлом тощо), готові співпрацювати з Міністерствами України в певних галузях та надавати свою допомогу у відповідь на офіційний за-

⁴ Что такое Кластер здравоохранения? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.who.int/hac/about/faqs/ru/index3.html>

⁵ Агенції ООН зустрілися з представниками української влади для обговорення гуманітарних потреб [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_26365.html

пит від Уряду України⁶. Співробітництво України з УКГП спрямовано на здійснення об'єктивної та всеохоплюючої оцінки гуманітарної ситуації на Сході України та на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим, у т.ч. у рамках залучення УКГП до діяльності Моніторингової місії Управління Верховного комісара ООН з прав людини в Україні⁷.

В адміністративно-територіальних одиницях України за гуманітарну допомогу відповідають такі гуманітарні організації: Автономна Республіка Крим — Міжнародний фонд «Відродження»; Вінницька область — МОМ, ВООЗ; Дніпропетровська область — ВООЗ, ЮНІСЕФ, Армія Спасіння України, Міжнародний фонд Chiricli; Донецька область — ВООЗ, ЮНІСЕФ, Міжнародний комітет Червоного Хреста (далі — МКЧХ), Місія спостерігачів з прав людини в Україні, Міжнародний медичний корпус, Армія Спасіння України, Міжнародний фонд «Відродження», «Лікарі без кордонів», Міжнародний фонд Chiricli, благодійна організація Caritas Ukraine; Житомирська область — Міжнародний фонд Chiricli; Закарпатська область — ВООЗ, Міжнародний фонд благополуччя охорони здоров'я та охорони довкілля (Neeka Carpathian Region), Міжнародний фонд Chiricli; Запорізька область — ВООЗ, ЮНІСЕФ, МКЧХ, Місія спостерігачів з прав людини в Україні, «Лікарі без кордонів», Міжнародний фонд Chiricli, благодійна організація Caritas Ukraine, Запорізька фундація «Єдність за майбутнє»; Київська область — Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Наглядова місія ООН з прав людини в Україні, «Люди в біді»; Кіровоградська область — Армія Спасіння України, Міжнародний фонд Chiricli; Луганська область — ВООЗ, ЮНІСЕФ, МКЧХ, «Лікарі без кордонів», Міжнародний фонд Chiricli; Львівська область — Місія спостерігачів з прав людини в Україні, Фонд Народонаселення ООН, Caritas Ukraine, Міжнародний фонд Chiricli; Миколаївська область — ВООЗ, Міжнародний фонд Chiricli; Одеська область — ВООЗ, ЮНІСЕФ, Місія спостерігачів з прав людини в Україні, МКЧХ, Французький Червоний Хрест, Міжнародний медичний корпус, «Лікарі без кордонів», Міжнародний фонд Chiricli, благодійна організація Caritas Ukraine; Харківська область — ВООЗ, ЮНІСЕФ, Місія спостерігачів з прав людини в Україні, МКЧХ, Армія Спасіння України, Міжнародний медичний корпус, «Лікарі без кордонів», Міжнародний фонд Chiricli, благодійна організація Caritas Ukraine; Херсонська область — ВООЗ, ЮНІ-

⁶ Агенції ООН зустрілися з представниками української влади для обговорення гуманітарних потреб [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_26365.html

⁷ Постійний представник України посол Юрій Клименко зустрівся із заступником Директора Женецького відділення Управління ООН з координації гуманітарних питань (УКГП) Р. Мюллером [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/news-feeds/foreign-offices-news/24912-postijnij-predstavnik-ukrajini-posol-jurij-klimenko-zustrivsyia-iz-zastupnikom-direktora-zhenevskogo-viddilennya-upravlinnya-oon-z-koordinaciji-gumanitarnih-pitany-ukgp-rmyullerom>

СЕФ, Французький Червоний Хрест, Міжнародний фонд Chiricli; Черкаська область — Французький Червоний Хрест, Міжнародний фонд Chiricli⁸.

3. Розглянемо практику надання гуманітарної допомоги міжнародними організаціями Україні в умовах проведення антитерористичної операції.

Україна співпрацює з МКЧХ на основі положень Статуту МКЧХ від 24.06.1998 р. та Договору між Урядом України і МКЧХ про відкриття Місії МКЧХ в Україні від 05.12.1995 р. МКЧХ веде постійну діяльність на території України з кінця 2013 р. Так, у відповідності до п. «г» ст. 4 Статуту МКЧХ зазначається, що МКЧХ намагається під час внутрішніх заворушень завжди забезпечувати захист і допомогу жертвам таких подій та їх прямих наслідків як серед військовослужбовців, так і серед цивільного населення. Також слід зазначити положення п. «е» ст. 4 Статуту МКЧХ, згідно з якими МКЧХ у передбаченні збройних конфліктів бере участь у навчанні медичного персоналу та підготовці медичного обладнання у взаємодії з Національними товариствами, військовими і цивільними медичними службами та іншими компетентними органами. У даний час близько 50 співробітників МКЧХ працюють у Києві, Харкові, Донецьку, Одесі та в інших місцях у регіоні⁹. МКЧХ співпрацює з Міністерством оборони України та з Міністерством внутрішніх справ України з питань імплементації норм міжнародного гуманітарного права в їхній практичній та оперативній діяльності¹⁰. З початку травня 2014 р. одна тис. осіб, поранених у результаті збройних зіткнень у Донецькій і Луганській областях, отримали медичну допомогу в 20 лікарнях, які МКЧХ забезпечив ліками, необхідними для надання екстреної допомоги, і перев'язувальними матеріалами¹¹.

Для надання необхідної гуманітарної допомоги Україні МКЧХ співпрацює з Товариством Червоного Хреста України (далі — ТЧХ України) та з Російським Червоним Хрестом¹². Згідно з п. 1 ст. 3 Статуту Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця 1986 р. національні товариства скла-

⁸ Ukraine: Who does What Where: Health (as of 15 July 2014) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ukr_3w_health_20140715%20v7.pdf

⁹ Украина: сотни детей из города Красный Лиман получают неотложную гуманитарную помощь [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.icrc.org/rus/resources/documents/news-release/2014/07-07-ukraine-kiev-donetsk-children-emergency-aid.htm>

¹⁰ МККК на территории Украины [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.icrc.org/rus/where-we-work/europe-central-asia/ukraine/overview-ukraine.htm>

¹¹ Украина: наращивать гуманитарную помощь в ответ на растущие потребности [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.icrc.org/rus/resources/documents/news-release/2014/06-11-ukraine-scaling-up-effort-respond-humanitarian-needs.htm>

¹² 14 липня 2014 р. у Дагестані МКЧХ у партнерстві з місцевим відділенням Російського Червоного Хреста провів роздачу продовольчої та непродовольчої допомоги для 300 вимушених переселенців з території України, які були розселені у двох санаторіях. Див.: Красный Крест помогает переселенцам из Украины на Северном Кавказе и в Крыму [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.icrc.org/rus/resources/documents/news-release/2014/07-11-russia-ukraine-caucases.htm>

дають основу Руху¹³. ТЧХ України у відповідності до ч. 2 ст. 1 Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України» допомагає державі в наданні медичної і гуманітарної допомоги під час збройних конфліктів та в мирний час, бере участь у наданні міжнародної допомоги в разі катастроф і надзвичайних ситуацій¹⁴. ТЧХ України здійснює свою діяльність виходячи з основоположних принципів Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця¹⁵. Одним із завдань ТЧХ України є збір різних видів гуманітарної допомоги від юридичних і фізичних осіб України, іноземних осіб, осіб без громадянства, міжнародних організацій для адресатів на території України¹⁶.

24 червня 2014 р. в Луганську обласну організацію ТЧХ України прибула делегація МКЧХ для надання допомоги обласній організації шляхом забезпечення лікарськими та медичними засобами лікарень, у яких надають допомогу пораненим під час збройних зіткнень¹⁷. Луганська обласна організація ТЧХ України звернулася з клопотанням про відкриття в Луганську офісу МКЧХ на постійній основі.

МКЧХ спільно з УВКБ ООН надають гуманітарну допомогу внутрішньо-переміщеним особам. Також Україні надають допомогу Німецький Червоний Хрест¹⁸ та Чеський Червоний Хрест¹⁹.

4. Правовою основою співробітництва України з УВКБ ООН є Статут УВКБ ООН від 14.12.1950 р., Конвенція про статус біженців від 28.07.1951 р.²⁰, Протокол щодо статусу біженців від 16.12.1966 р.²¹, Угода між Урядом України та ООН про заснування Представництва ООН від 06.10.1992 р., Угода між Урядом України та Управлінням Верховного Комісара ООН у справах біженців від 23.09.1996 р. та Протокол про доповнення п. 2 ст. 4 Угоди між Урядом України та Управлінням Верховного Комісара ООН у справах біженців від 23.09.1998 р.

Україна зобов'язана співпрацювати з УВКБ ООН у відповідності до положень Конвенції про статус біженців від 28.07.1951 р. та Протоколу щодо статусу біженців від 16.12.1966 р. Діяльність УВКБ ООН має гуманітар-

¹³ Устав Международного движения Красного Креста и Красного Полумесяца від 01.10.1986 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991_001

¹⁴ Про Товариство Червоного Хреста України : Закон України від 28.11.2002 р. № 330-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/330-15>

¹⁵ Стаття 6 Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України» від 28.11.2002 р.

¹⁶ Стаття 9 Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України» від 28.11.2002 р.

¹⁷ Международный Комитет Красного Креста помогает Луганщине [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.redcross.org.ua/modules/news/index.php?id=1286>

¹⁸ ...І знову німці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.redcross.org.ua/modules/news/index.php?id=1279>

¹⁹ Дружественный жест [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.redcross.org.ua/modules/news/index.php?id=1280>

²⁰ Україна приєдналася до Конвенції про статус біженців 1951 р. у 2002 р.

²¹ Україна приєдналася до Протоколу щодо статусу біженців 1966 р. у 2002 р.

ний та соціальний характер. Співробітництво України з УВКБ ООН спрямовано на вирішення проблем біженців, а також інших категорій осіб у межах мандата УВКБ ООН²². УВКБ ООН надання міжнародного захисту і гуманітарної допомоги біженцям та іншим особам, які належать до компетенції УВКБ ООН, здійснюється на основі Статуту УВКБ ООН, відповідних рішень та резолюцій УВКБ ООН, прийнятих органами ООН²³. УВКБ ООН може укладати додаткові угоди з Урядом України у відповідності до ст. XVIII Угоди між Урядом України та ООН про заснування Представництва ООН від 06.10.1992 р.

УВКБ ООН збільшило свою присутність в Україні та відправило команди для моніторингу переміщення зі сходу. Також УВКБ ООН почало надавати гуманітарну допомогу переміщеним особам на Сході та доставило допомогу у Святогорськ, де перебуває найбільша концентрація внутрішньопереміщених осіб. УВКБ ООН запускає програму підтримки найбільш незахищених переселених осіб у центральній та східній Україні²⁴.

9 липня 2014 р. УВКБ ООН спільно з Донецьким губернатором надали гуманітарну допомогу в місто Красний Лиман. Також УВКБ ООН може надати допомогу на ремонт житла 500 сім'ям, які повертаються до Слов'янська²⁵.

18 червня 2014 р. відбулося підписання угоди між Львівською обласною державною адміністрацією та УВКБ ООН²⁶. Проектна угода передбачає надання матеріальної допомоги для найбільш уразливих внутрішньопереміщених осіб, які переїхали до Львівської області.

Згідно з кластерним підходом ООН за захист, аварійні укриття та управління таборами в кризових ситуаціях відповідає УВКБ ООН. У сучасних реаліях є потреба в активізації діяльності УВКБ ООН в Україні. Доречним було б підписати обласні угоди з УВКБ ООН, аналогічні угоді з Львівською обласною державною адміністрацією.

5. Верховний комісар ООН з прав людини Наві Піллей зазначила, що доповідь ООН від 15 травня 2014 р. вказує на «тривожне погіршення ситуації з

²² Преамбула Угоди між Урядом України та Управлінням Верховного Комісара ООН у справах біженців від 23.09.1996 р.

²³ Пункт 1 ст. 3 Угоди між Урядом України та Управлінням Верховного Комісара ООН у справах біженців від 23.09.1996 р.

²⁴ Різке збільшення внутрішнього переміщення в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://unhcr.org.ua/uk/novini/novyny/1290-rizke-zbilshennya-vnutrishnogo-peremishchennya-v-ukrajini>

²⁵ Situation report No. 2 as of 11 July 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep-Ukraine_20140711_final.pdf

²⁶ Внутрішньо переміщені особи у Львівській області отримують адресну допомогу від УВКБ ООН [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://unhcr.org.ua/uk/novini/novyny/1276-vnutrishno-peremishcheni-osobi-u-lvivskij-oblasti-otrimayut-adresnu-dopomogu-vid-agentstva-onn-u-spravakh-bizhentsiv>

правами людини на сході держави, а також на серйозні проблеми, що у Криму, особливо щодо кримських татар»²⁷.

У Доповіді УВКПЛ стосовно ситуації у сфері прав людини в Україні від 15 квітня 2014 р. зазначено, що більшість міжнародних гуманітарних організацій, з міркувань безпеки, не мають доступу до осіб, переміщених у середині регіонів Донецької та Луганської областей, і таким чином тільки деяка, дуже обмежена допомога була надана²⁸. У Доповіді міститься інформація про порушення законів і порядку в регіонах, контрольованих збройними угрупованнями, на Сході держави та зростаючу кількість доказів випадків викрадення, затримання, тортур і вбивств, а також про низку «тривожних тенденцій», що виникають у Криму²⁹. УВКПЛ відзначає, що уряд України привітав Місію спостерігачів з прав людини в Україні (Human Rights Monitoring Mission in Ukraine; далі — МСПЛУ), пропонуючи відкрите і конструктивне співробітництво. Україна була відверта в наданні інформації та обговоренні проблем у галузі прав людини з МСПЛУ стосовно реалізації в державі права на життя, свободу та особисту недоторканність, свободу пересування, свободу мирних зборів, слова та асоціації, а також права на справедливий судовий розгляд і рівний доступ до правосуддя без дискримінації і захисту прав усіх меншин³⁰.

МСПЛУ координує та співпрацює з різними партнерами в Україні, зокрема агентствами ООН і Спеціальною Місією спостерігачів ОБСЄ в Україні. Україна підтримала створення МСПЛУ і заохочує подальше співробітництво з метою підтримки уряду у вирішенні проблем у галузі прав людини. УВКПЛ співробітничав з Україною щодо вирішення проблем у галузі прав людини відповідно до міжнародних стандартів і в рамках резолюції 68/262 Генеральної Асамблеї ООН і Договору від 17 квітня 2014 р.

МСПЛУ перевіряє звіти про порушення прав людини шляхом відвідувань на місцях (де доступ і безпека дозволяють), здійснює проведення інтерв'ю, збір і аналіз усієї необхідної інформації. МСПЛУ здійснює належну обачність, щоб підтвердити і здійснити перехресну перевірку інформації з максимально широкого кола джерел, як це можливо, у тому числі свідчень потерпілих і свідків порушень прав людини, представників державних установ, регіональних влад, місцевих громад, представників груп з різними політичними поглядами, омбудсмена, організацій громадянського суспільства, правозахисників,

²⁷ В докладі ООН отмечается «тревожное» ухудшение ситуации с правами человека в восточной Украине [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ohchr.org/RU/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=14606&LangID=R>

²⁸ Report on the human rights situation in Ukraine 15 June 2014 / Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. — 2014. — Para 147, P. 26.

²⁹ Новый доклад ООН по Украине содержит подробную информацию о нарушениях закона и порядка на востоке и тревожных тенденциях в Крыму [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ohchr.org/RU/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=14741&LangID=R>

³⁰ Report on the human rights situation in Ukraine 15 May 2014 / Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. — P. 3.

регіональних організацій, установ ООН та дипломатичного співтовариства. МСПЛУ також збирає інформацію через вторинні джерела, такі як ЗМІ, та інформацію, отриману від третіх осіб³¹.

УВКПЛ закликає всіх, хто бере участь у бойових діях, ужити заходів для неухильного дотримання прав людини, у тому числі права на життя, мешканців Луганської та Донецької областей³².

6. Україна співробітничала з МОМ на основі Статуту МОМ від 19.10.1953 р.³³, Угоди між Кабінетом Міністрів України та міжнародною організацією з міграції щодо статусу МОМ в Україні та співробітництва у сфері міграції від 03.12.1999 р., Угоди між Адміністрацією Державної прикордонної служби України і МОМ про співробітництво від 01.04.2005 р., Угоди про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України і МОМ від 14.09.2005 р., Угоди про співробітництво між Міністерством соціальної політики України та Представництвом МОМ в Україні від 15.09.2011 р.

У відповідності до п. «б» ст. 1 Статуту МОМ від 19.10.1953 р. МОМ займається організованим пересуванням біженців, переміщених осіб та інших осіб, які потребують міжнародних міграційних послуг. Також МОМ надає гуманітарну підтримку мігрантам, які її потребують, включно з біженцями та внутрішньопереміщеними особами. Необхідно досліджувати та використовувати досвід МОМ щодо надання гуманітарної допомоги внутрішньопереміщеним особам, з якими вперше стикнулася Україна.

7. Співробітництво ЮНІСЕФ з Україною регулюється Угодою між Урядом України та ООН про заснування Представництва ООН від 06.10.1992 р., Основною Угодою про співробітництво між ЮНІСЕФ та Урядом України від 07.09.1998 р. та Меморандумом про взаєморозуміння між Міністерством праці та соціальної політики України та Представництвом ЮНІСЕФ в Україні у сфері соціальної політики щодо дітей з інвалідністю від 27.05.2003 р.

У відповідності до положень п. 2 ст. II Угоди між Урядом України та ООН про заснування Представництва ООН від 06.10.1992 р. представництво ООН координує в країні роботу ЮНІСЕФ³⁴. Договірна правоздатність ЮНІСЕФ закріплена у ст. XVIII Угоди 1992 р., згідно з якою Організація може укласти додаткові угоди з Урядом України, які стануть невід'ємною частиною Уго-

³¹ Report on the human rights situation in Ukraine 15 May 2014 / Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. — P. 5.

³² Коментар ДІП до Заяви Верховного комісара ООН з прав людини Наві Піллей [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://politikan.com.ua/1/0/0/83772.htm>

³³ Україна прийняла Статут МОМ та Зміни до Статуту у 2002 р.

³⁴ Угода між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй про заснування Представництва Організації Об'єднаних Націй від 06.10.1992 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_c36

ди 1992 р., стосовно умов, за яких вона буде надавати допомогу Урядові в здійсненні його відповідних проектів³⁵.

ЮНІСЕФ у травні 2014 р. ініціювала проведення експрес-оцінки соціально-психологічного становища дітей у Маріуполі, Донецьку, Горлівці та Єнакієвому Донецької області³⁶. Метою проведення експрес-оцінки соціально-психологічного становища дітей було вироблення механізмів реагування, визначення ресурсних пріоритетів та розроблення індикаторів для подальшої оцінки і моніторингу з метою ефективного захисту прав і добробуту дітей у Донецькій області та інших регіонах України та вироблення рекомендацій для уряду, відповідних міжнародних/національних організацій, експертів та журналістів.

Як відзначила Юкіе Мокуо, Голова Представництва ЮНІСЕФ в Україні, ЮНІСЕФ продовжує уважно стежити за ситуацією в Україні й готова надати необхідну підтримку внутрішньо-переміщеним дітям та їхнім сім'ям³⁷. Слід наголосити, що ЮНІСЕФ надала набори першої необхідності та набори для розвитку дитини, а також найближчим часом планує доставку 1000 наборів першої необхідності, а також 250 наборів для розвитку дитини, якими зможуть користуватися 2 500 дітей³⁸.

Також ЮНІСЕФ із Всесвітньою продовольчою програмою та Групою сектора безпеки харчових продуктів і харчування в Україні координують співробітництво щодо надання гуманітарної допомоги в напрямках продовольчої безпеки та харчування, проте в організаціях відсутня консолідована інформація від уряду щодо потреб у даних сферах³⁹.

Необхідно зазначити, що перед ЮНІСЕФ в Україні в сучасних реаліях є багато завдань, а саме: сприяння забезпеченню навчального процесу в Південно-Східних областях України; сприяння забезпеченню права на освіту в Україні в кризових умовах. Враховуючи, що за гуманітарної реформи ООН за водопостачання та санітарію відповідає ЮНІСЕФ, а в південно-східних областях України існують проблеми з водопостачанням⁴⁰, у даному напрямі необхідно ак-

³⁵ Угода між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй про заснування Представництва Організації Об'єднаних Націй від 06.10.1992 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_c36

³⁶ Експрес-оцінка соціально-психологічного становища дітей в Донецькій області : результати дослідження [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_10621.html

³⁷ ЮНІСЕФ допомагає внутрішньо переміщеним дітям [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_26235.html

³⁸ ЮНІСЕФ допомагає внутрішньо переміщеним дітям [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_26235.html

³⁹ Situation report No.2 as of 11 July 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep-Ukraine_20140711_final.pdf

⁴⁰ У Луганську значна частина міста залишилася без електрики і води [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dt.ua/UKRAINE/u-lugansku-znachna-chastina-mista-zalishilasya-bez-elektriki-i-vodi-147078_.html; Терористи знизили свою активність на Донбасі — ОДА [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/07/18/7032347/>;

тивізувати співробітництво України з ЮНІСЕФ та використовувати досвід діяльності Організації з даної проблематики.

8. «Лікарі без кордонів» (M[?]decins Sans Fronti[?]res) — міжнародна неурядова медична гуманітарна організація, що здійснює свою діяльність на основі принципів нейтральності, незалежності та неупередженості в більш ніж 70 державах. «Лікарі без кордонів» не підтримує жодну зі сторін у будь-якому конфлікті, є незалежною від будь-яких політичних, військових чи корпоративних програм і надає медичну допомогу людям виключно на основі потреб, незалежно від статі, раси, релігійних чи політичних переконань.

В умовах АТО, яка триває на Сході України, «Лікарі без кордонів» розширює свою підтримку перевантаженим лікарям у зоні протистояння. З 29 травня по 12 червня 2014 р. «Лікарі без кордонів» надала необхідні ліки і медичні матеріали п'ятнадцяти лікарям на Сході держави, така допомога також була надана лікарям у Слов'янську, Луганську, Краматорську, Миколаївці, Димитрові, Артемівську і Красноармійську⁴¹.

У рамках плану готовності до надзвичайних ситуацій Організація попередньо розмістила комплекти ліків і медичних матеріалів для надання екстреної допомоги в низці населених пунктів у Східній Україні, таким чином забезпечивши можливість швидко передати допомогу в разі різкої ескалації насильства. Кожен набір містить медикаменти і медичні матеріали для лікування до 150 поранених і включає бинти та інші перев'язувальні матеріали, шприци, антибіотики і носилки. 29 травня 2014 р. після зіткнень у Донецькій області «Лікарі без кордонів» передала медикаменти і медичні матеріали трьом державним лікарям у Донецьку: бинти та інші перев'язувальні матеріали, шприци, антибіотики і ноші⁴².

«Лікарі без кордонів» надає екстрену допомогу і здійснює оцінку медичних потреб структур охорони здоров'я в зонах ведення бойових дій. Команда фахівців також вивчає потреби з надання психологічної допомоги населенню в Києві та Одесі, зокрема вимушено переміщеним особам і людям, постраждалим у результаті насильства.

Починаючи з березня 2014 р. «Лікарі без кордонів» здійснює програму підтримки психологічного здоров'я, консультуючи постраждалих під час подій у

Latest from the Special Monitoring Mission (SMM) in Ukraine based on information received until 18:00 hrs, 17 July [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://reliefweb.int/report/ukraine/latest-special-monitoring-mission-smm-ukraine-based-information-received-until-1800-1>

⁴¹ «Врачи без границ» расширяют поддержку больницам на востоке Украины [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ru.msf.org/ru/article/novost-statya/medecins-sans-frontieres-vrachi-bez-granic-rasshirayut-podderzhku-bolnicam-na>

⁴² «Врачи без границ» передали медикаменты и медицинские материалы больницам в Донецке и Луганске [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ru.msf.org/ru/article/novost-statya/vrachi-bez-granic-peredali-medikamenty-i-medicinskie-materialy-bolnicam-v>

Києві на початку 2014 р., а також надаючи технічну та психологічну допомогу практикуючим фахівцям-психологам.

9. Україна співпрацює з Європейським бюро ВООЗ. Штаб Міністерства охорони здоров'я з питань організації медичного забезпечення в умовах надзвичайних ситуацій зібрав заявки з усіх відомств і подав міжнародним експертам, сподіваючись на розуміння та підтримку⁴³.

Представники ВООЗ та Міністерства охорони здоров'я проводять щотижневі зустрічі, а раз на два тижні вони доповнюються обговоренням ситуації стану психічного здоров'я та психосоціальної підгалузі в Україні спільно з ЮНІСЕФ. ЮНІСЕФ та ВООЗ є відповідальними в Україні за стан психічного здоров'я⁴⁴.

8 липня 2014 р. Міністерство охорони здоров'я офіційно надало координаторам сектора охорони здоров'я (ВООЗ, ЮНІСЕФ) докладний список необхідних медичних препаратів та обладнання⁴⁵ для постраждалих регіонів (Донецька та Луганська області)⁴⁶. У зоні АТО існує гостра необхідність у медичному персоналі, у тому числі й висококваліфікованих фахівцях — анестезіологах, нейрохірургах, серцево-судинних хірургах та ін. ВООЗ надаватиме «набори від травм» для Донбасу, їх кількість узгоджується з Міністерством охорони здоров'я⁴⁷. ВООЗ розробляє комплексну систему заходів на основі інформації з Інтернету для збільшення оперативності та ефективності своєї діяльності в Україні.

Серед труднощів, з якими стикається ВООЗ у своїй діяльності щодо надання гуманітарної допомоги у сфері охорони здоров'я, є: сумнівна якість даних і декілька джерел інформації щодо стану ситуації у сфері охорони здоров'я в зоні АТО, яка надходить від Державної аварійної служби, Міністерства оборони, Міністерства охорони здоров'я та Державної санітарно-епідеміологічної служби; проблеми з перереєстрацією запитуваних Міністерством охорони здоров'я медичних препаратів (наприклад, антитоксину стовбняка); перешкоди з постачанням медичних препаратів, пов'язані з митним законодавством України; загрози безпеці медичного персоналу; перебої з електро- і водопостачанням⁴⁸.

⁴³ Скрипник О. Зброя, скальпель і життя [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/HEALTH/zbroya-skalpel-i-zhittya_.html

⁴⁴ Situation report No. 2 as of 11 July 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep-Ukraine_20140711_final.pdf

⁴⁵ Вкрай необхідні інсулін, антибіотики, дезінфікуючі засоби, знеболюючі препарати, перев'язувальні матеріали, шовний матеріал, шприци, серцево-судинні препарати, голки та хірургічні інструменти, вакцини для профілактики туберкульозу, дифтерії, кашлюку та ін.

⁴⁶ Situation report No. 2 as of 11 July 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep-Ukraine_20140711_final.pdf

⁴⁷ Situation report No. 2 as of 11 July 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep-Ukraine_20140711_final.pdf

⁴⁸ Situation report No. 2 as of 11 July 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep-Ukraine_20140711_final.pdf; Ukraine. Situation report

Слід зазначити, що є необхідність у активізації співробітництва України з ВООЗ щодо розроблення рекомендацій на основі фактичних даних для всіх фаз роботи в секторі охорони здоров'я під час АТО та посилення потенціалу і стабільності системи охорони здоров'я України в умовах проведення АТО. Також важливим напрямом є підготовка рекомендацій з надання психологічної допомоги внутрішньопереміщеним особам. Є вкрай необхідним підписання дворічної угоди з Європейським регіональним бюро ВООЗ, визначивши пріоритетні напрями розвитку та функціонування системи охорони здоров'я в умовах терористичних акцій і бойових дій, а окремим положень слід включити питання відновлення системи охорони здоров'я на Сході України.

Враховуючи, що за ранні етапи відновлювальних робіт відповідає ПРООН, є необхідність розробити спільний план дій щодо відновлення соціального й економічного розвитку та розвитку навколишнього середовища, енергетики на Сході України. ПРООН здійснює оцінку збитку інфраструктури України. Також ПРООН надає підтримку Міністерству соціальної політики з питань внутрішньопереміщених осіб і підготовлює рекомендації з психологічної підтримки внутрішньопереміщеним особам. 14–18 липня 2014 р. ПРООН провела 5-денний семінар «Первинна психологічна підтримка сімей з дітьми, які є/були у збройних конфліктних зонах, і їх психологічної адаптації до нового місця проживання»⁴⁹. ПРООН підготував 5 000 примірників інформаційного буклету «Дорожня карта» для внутрішньопереміщених осіб⁵⁰. Також великого значення має надання ПРООН першої психологічної допомоги людям, які залишилися в Луганській і Донецькій областях, що може бути здійснена в рамках проекту ПРООН «Підтримка реформи соціального сектора в Україні».

No. 3 as of 17 July 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep-Ukraine_20140717_final.pdf

⁴⁹ Ukraine. Situation report No. 3 as of 17 July 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep-Ukraine_20140717_final.pdf

⁵⁰ Ukraine. Situation report No. 3 as of 17 July 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SitRep-Ukraine_20140717_final.pdf